

**O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

DENOV TADBIRKORLIK VA PEDAGOGIKA INSTITUTI

**TADBIRKORLIK VA BOSHQARUV FAKULTETI
TARIX VA FALSAFA KAFEDRASI**

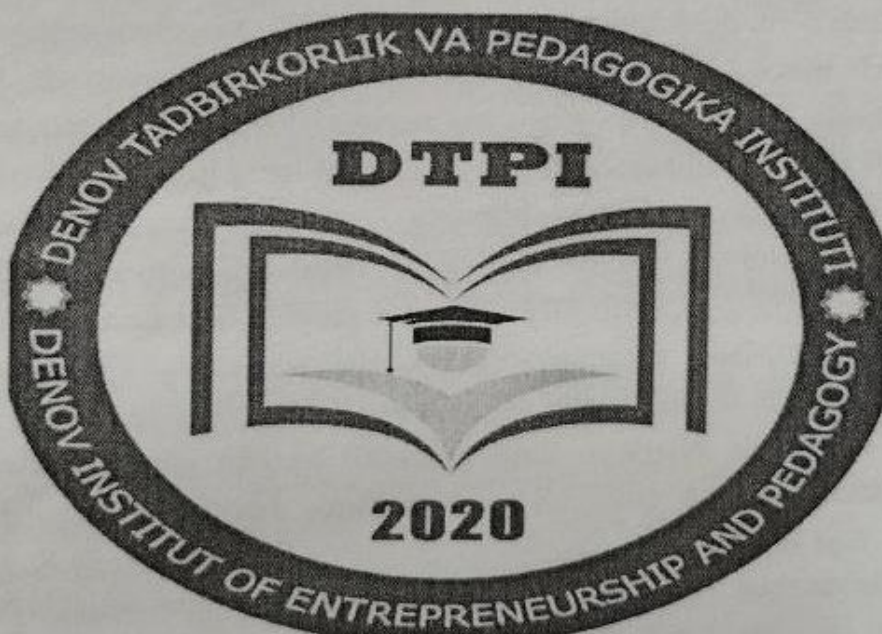
“TASDIQLAYMAN”

Ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha dekan
o'rinbosari A.A.Ibragimov

“ ” 2025 yil

“MANBASHUNOSLIK”

ILMIY TO’GARAGI

ILMIY, IJODIY, KASBIY VA SPORT TO'GARAKLARINING NIZOMI

Denov tadbirkorlik va pedagogika institutida faoliyat ko'rsatayotgan ilmiy, ijodiy, kasbiy va sport to'garaklarning nizomi

1. Umumiy qoidalar:

1. 2020 yil 23 sentabrda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risidagi qonunda belgilangan vazifalar hamda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2008 yil 6 martdagi «Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarida Davlat dasturida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash to'g'risida» gi 58-sonli buyrug'i ijrosini amalga oshirish yuzasidan oliy ta'lim muassasalarida ilmiy, ijodiy, kasbiy va sport to'garaklarni tashkillashtirish tartibi va shartlarini belgilaydi.
2. To'garaklar o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida» gi qonuni hamda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan huquqiy-me'yoriy hujjatlar hamda mazkur Nizom asosida yuritadi.
3. To'garaklar uzluksiz ta'lim tizimining tarkibiy qismi bo'lib, ta'limning rivojlantiruvchi vazifasini amalga oshirish bo'yicha davlat va jamiyatning uzviy hamkorligida ishlab chiqilgan dasturlar va rejalar asosida o'sib kelayotgan yosh avlodni ruhiy va ma'naviy jihatdan mustaqil hayotga tayyorlash, jamiyatda munosib o'rin egallashini kafolatlaydigan, real iqtisodiyot tarmoqlari va sohalariga yuqori malakali, mustaqil fikrlaydigan kadrlar tayyorlash bo'yicha faoliyat yurituvchi hamda ilmiy-ijodiy, ma'naviy-ma'rifiy ishlarni maqsadli hamda tizimli asosda amalga oshiruvchi amaliy va ilmiy-uslubiy ijodiy uyushmasi hisoblanadi.
4. To'garaklar talaba-yoshlarning optimal yechimlarini izlab topish ko'nikmalarini va o'quv faoliyatiga nisbatan motivatsiyasini rivojlantirishga qaratilgan qiziqishlari bir xil bo'lgan bir guruh talabalarning ma'lum fan yoki kasb bo'yicha tajribali professor-o'qituvchilar va kasb ta'lim ustalari tomonidan ularning bilim va mahoratini oshirish uchun xizmat qiladi.
5. To'garaklar Nizomi, ilmiy rahbari hamda uning tarkibi fakultet Ilmiy Kengashida ko'rib chiqiladi va universitet direktor buyrug'i bilan tasdiqlanib, faoliyatga kiritiladi.
6. To'garaklar - bilim va ta'lim sohaları hamda mutaxassisliklari bo'yicha ilmiy-ijodiy, ma'naviy-ma'rifiy ishlarni maqsadli va tizimli asosda amalga oshirish uchun talaba-yoshlar qiziqishiga, xohishiga asoslangan holda darsdan bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil qiladi, o'quv-tarbiya jarayonini to'ldiradi va quyidagi yo'nalishlar bo'yicha to'garaklar tashkil qilinishi mumkin: Shaxsning ma'naviy kamolotini ta'minlash yo'nalishi, Sog'lom turmush tarzi, estetik va jismoniy madaniyatni shakllantirish yo'nalishi, Biologik bilim va madaniyatni shakllantirish yo'nalishi, Diniy qadriyatlar va zamonaviy bilimlar yaxlitligi

yo‘nalishi, Siyosiy-huquqiy, iqtisodiy bilim va madaniyatni shakllantirish yo‘nalishi, Texnik ijodkorlik va kasbiy malakani shakllantirish yo‘nalishi, mafkuraviy immunitet va g‘oyaviy kurashchanlikni shakllantirish yo‘nalishi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy qilish yo‘nalishi, shaxs va ta‘lim xizmatlari yo‘nalishi va boshqalar.

2. To‘garaklarning asosiy maqsad va vazifalari

To‘garaklarning asosiy maqsadi-talaba-yoshlarning qobiliyati, iste‘dodini rivojlantirish, bilim olishga va yuksak ma‘naviyatli shaxs sifatida shakllantirishga to‘liq safarbar etish hamda ularni har tomonlama hayotga tayyorlash, mamlakatimizda demokratik va iqtisodiy taraqqiyotimizning taqdirini hal eta oladigan yuksak ma‘naviyatli, global fikrlaydigan, global mutasaddilik va global kasbiy mahorati shakllangan oliy ma‘lumotli, yuqori malakali kadrlar tayyorlash uchun ijodkor iste‘dodli yoshlarning ilmiy-ijodiy salohiyatini oshirish, ma‘naviy-ma‘rifiy va tarbiyaviy ishlarni rivojlantirish va talabalarning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish hamda ularning amaliy-ijodiy qiziqishlarini qo‘llab-quvvatlashdir.

3. To‘garaklarning asosiy vazifalari

Milliy g‘oya, milliy va umumbashariy qadriyatlarga asoslangan demokratik tamoyillarni amalda qaror toptirish, inson huquqlari va qadr-qimmatini ulug‘lovchi, Vatanga sadoqatli, yuksak ma‘naviyatli yoshlarni tarbiyalashga qaratilgan keng ko‘lamli ma‘naviy-ma‘rifiy ishlarni olib borish:

- talaba-yoshlarni hayotga maqsad va ishonch bilan yashashga tayyorlash, ularni eng yuksak qadriyat sifatida vaqtni qadrlash va undan samarali foydalanishga o‘rgatish;
 - talaba-yoshlarning qobiliyati, iste‘dodini rivojlantirish;
 - talaba-yoshlar taraqqiyotida ma‘naviyat olamining beqiyos ahamiyatini singdirish;
 - ma‘naviyatga qarshi qaratilgan xurujlarning real xavfi haqida tushunchalar berish;
 - yoshlar ongi va qalbini loqaydlik, befarqlik kabi illatlardan forig‘ etish;
 - talaba-yoshlarda barcha ko‘rinishdagi salbiy holatlarga qarshi kurashuvchanlik ruhini yaratish va rivojlantirish;
 - yoshlar orasida vatanparvarlik, milliy g‘urur, ma‘naviy teranlik va tashabbuskorlik ilmiy-ijodiy iste‘dod kabi fazilatlarni qaror toptirish hamda to‘plangan boy badiiy-ijodiy va ilmiy-texnik salohiyatni yanada rivojlantirishga o‘z hissasini qo‘shish;
 - yoshlarning ongi va siyosiy madaniyati darajasini hamda ilmiy salohiyatini yuksaltirish asosida ularning demokratik jarayonlar kirishuviga ko‘maklashish.
- Global fikrlaydigan yosh mutaxassislarni tayyorlash sohasida:
- talaba-yoshlarni mustaqil bilim olish jarayonida aqliy quvvatlari va vaqtlarini samarali sarflashga o‘rgatish;

- milliy qadriyatni yaxshi bilgan va ularni e'zozlagan hamda jamiyat ichida qabul qilingan axloq va odob normalariga rioya qilishga o'rgatish;
- mehnatsevar inson degan ijtimoiy sifatni shakllantirish;
- milliy g'urur, ya'ni yashab turgan mamlakatining tarixini, ma'naviyat va madaniyatini bilish, uning olimu fozillari va qahramonlari bilan faxrlanuvchi hamda shu mamlakatlar ravnaqiga o'z hissasini faol qo'shib kelayotgan kishi qalbidagi umuminsoniy g'urur negizida paydo bo'lgan ruhiy kayfiyatni shakllantirish;
- yoshlarda mustaqil fikr, fuqarolik pozitsiyasini namoyish qiluvchi bilim, ko'nikma va malakalarni rivojlantirish;
- ilg'or xorijiy tajribalar asosida ta'lim-tarbiya jarayonini takomillashtirib borishga ko'maklashish;
- talaba-yoshlarda dunyo miqyosidagi hamda mamlakatimizdagi siyosiy jarayonlarga mustaqil va ongli munosabatni shakllantirish, faol fuqarolik va vatanparvarlik pozitsiyasini kamol toptirish;
- yoshlarning ongi va siyosiy madaniyati darajasini, malakaviy mahorat hamda ilmiy salohiyatini yuksaltirish;
- Globallashuv-hayot sur'atlarining beqiyos darajada tezlashuvi, mafkura palegonlari jarayonlariga ogohlik va hushyorlikni kuchaytirish;
- talaba-yoshlarni mustaqil va ijodiy faoliyatga yo'naltiruvchi tashabbuskorlik, ijodkor va bunyodkor g'oyalar ruhida tarbiyalash;
- talabalarni ma'naviy kamol toptirish, bo'sh vaqtini fikr-mulohazalarga, baxs-munozaralarga chaqiruvchi, ijodiy faoliyatni kuchaytiruvchi g'oyalarni ishlab chiqish va targ'ib qilish.

Kasbiy mahorati shakllangan oliy ma'lumotli, yuqori malakali kadrlar tayyorlashni rivojlantirish:

- ijodkor yoshlarning ilmiy va ijodiy salohiyatini oshirish, ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarni rivojlantirish, ularni zamonaviy talablar darajasiga ko'tarish;
- talabalarning bo'sh vaqtini maqsadli va mazmunli tashkil etish hamda ularning amaliy-ijodiy qiziqishlarini qo'llab-quvvatlab rivojlantirish;
- ilmiy-ijodiy izlanish olib borayotgan aspirant va talabalarga respublikadagi ijodiy jamoalar, ilmiy markazlar, fondlar hamda mamlakatimizda faoliyat olib borayotgan xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatishga moddiy va ma'naviy yordamlashish;
- ilmiy va ijodiy izlanishlar natijalarini rag'batlantirish va keng ko'lamda targ'ib qilish maqsadida to'garak a'zolarining ijodiy ixtirolari bilan respublika va xalqaro miqyosdagi ilmiy-amaliy anjumanlarda, ko'rgazmalar va ko'rik-tanlovlarda faol ishtirok etishiga ko'maklashish;
- to'garak a'zolarining redaksiyalar, ijodiy uyushmalar, tashkilotlar, fanlar akademiyasining ilmiy-tekshirish institutlari va ilmiy ishlab chiqarish markazlari

va tashkilotlari bilan hamkorlikni rivojlantirish hamda izlanishlar olib borishlari uchun imkoniyat yaratish;

- talabalarining moddiy manfaatdorligini oshirish maqsadida, ilmiy-ijodiy natijalarini tijoratlashtirish va qo‘shimcha ish joylarini topishiga ko‘maklashish;
- xalqaro hamkorlikni tashkil etishda Internet orqali guruhning ish faoliyati va yutuqlarini targ‘ib etuvchi Web-sahifa ochib, muntazam ravishda ilmiy-ijodiy faoliyatlarini yoritib borish;
- to‘garakda ijodiy, innovatsion muhitni yaratish va ushbu jarayonda faol qatnashish.

4. To‘garaklarning huquqlari

1. Universitetda bajarilayotgan ilmiy-tadqiqot loyihalarda qatnashish, turli ilmiy-amaliy anjumanlar, ko‘rgazmalar, mushoira, ijodiy uchrashuvlar, tadbirlar majmuasini uyushtirish va o‘tkazishda ko‘maklashish.
2. Qonunda belgilangan tartibda reklama ishlarini amalga oshirish va o‘z faoliyatida ommaviy axborot vositalaridan foydalanish.
3. Yoshlar orasida madaniy-ma‘rifiy, ilmiy-amaliy ishlarni olib borish va to‘garak faoliyati haqida axborotni keng targ‘ib qilish.
4. Respublikamizdagi OTMLar, ilmiy markazlar, zamonaviy korxona va tashkilotlar hamda jamg‘armalar bilan ilmiy-ijodiy hamkorliklar o‘rnatish.
5. Talabalarni to‘garak ishlariga keng jalb qilish va qiziqtirish maqsadida fakultetlar Ilmiy Kengashi qarori asosida to‘garaklarga qatnashuvchi talabalar orasida tanlov tashkil qilish mumkin.
6. To‘garaklar mehnat bozori talablarini hisobga olgan holda buyurtmachi korxona, tashkilot va muassasalar hamda talabalar ota-onalari hisobidan ta‘lim olayotgan yo‘nalishlarga turdosh ta‘lim yo‘nalishlaridan chuqur bilim va ko‘nikma berish maqsadida ham tashkil etilishi mumkin

5 To‘garaklarga a‘zolik

Mazkur Nizom qoida va talablari hamda mutaxassislik to‘garaklarining maqsad va vazifalarini ma‘qullagan, millati va diniy e‘tiqodidan qat‘iy nazar, ilmiy-ijodiy faoliyatiga o‘z bilimi va qobiliyati bilan qiziqqan abuturentlar, bakalavriat va magistratura talabalari to‘garakka a‘zo bo‘lishlari mumkin.

To‘garaklar turini tanlash va qatnashish talabalar uchun ixtiyoriy bo‘lib, uning to‘garaklarga ishtirok etish haqidagi og‘zaki bildirishi yetarlidir.

6. To‘garak a‘zolarining huquq va burchlari

1. To‘garak faoliyatiga doir barcha tashkiliy-amaliy masalalarning hal qilinishida teng huquqlik asosida ishtirok etish va to‘garakning Nizomiga rioya qilish hamda uning maqsadlari va vazifalarini amalga oshirishda faol ishtirok etish.
2. Nizomga to‘ldirishlar va o‘zgartirishlar kiritish borasida takliflar va tavsiyalar bilan chiqish.

3. Fakultetlarda to'garaklar uchun maxsus jihozlangan auditoriyalar, o'quv-texnologik jihozlar, axborot resurs markazi jamg'armasidan va jihozlaridan foydalanishi.
4. Talabalarning jamoat ishlarida ishtirok etishi va dam olishlari e'tiborga olinib, to'garak rahbari taqdimnomasiga muvofiq tuzilgan jadval asosida to'garakda qatnashish va mashg'ulotlarni sababsiz qoldirmasligi.
5. To'garak mashg'ulotlari uchun zarur bo'lgan barcha o'quv qurollarini olib kelish va xavfsizlik texnikasi hamda sanitar-gigiyenik me'yorlariga rioya qilish.

7. To'garaklarni tashkil etish va rahbarlik qilish

To'garak fakultet dekani tavsiyasi asosida direktorning buyrug'i bilan tashkil etiladi. Unga tajribali professor-o'qituvchilar va kasb ta'lim ustalari rahbarlik qiladi va yo'nalishlar bo'yicha mas'ul direktorlar nazorati ostida fakultet dekanlari tomonidan boshqariladi hamda fakultet Ilmiy Kengashiga muntazam hisobot beradi.

To'garak rahbarining vakolatlari:

- Ilmiy va ijodiy to'garak Nizomiga o'zgartirishlar va to'ldirishlar kiritish tashabbusi bilan chiqadi;
- to'garak a'zolarining sonini (ishtirokchilar soni 5 nafardan kam bo'lmasligi kerak) belgilaydi;
- to'garak vakolatlarini va uning asosiy faoliyat yo'nalishlarini belgilaydi;
- to'garak a'zolari va yo'nalishlar bo'yicha to'garak a'zolari tomonidan taqdim etilgan dasturiy hujjat, loyiha va kontseptsiyalarni muhokama qiladi va ular yuzasidan tegishli qarorlar qabul qiladi;
- to'garak faoliyatini takomillashtirishga doir turli taklif va tashabbuslar bilan chiqadi.

To'garak rahbarlarida quyidagi me'yoriy-huquqiy hujjatlar bo'lishi lozim:

- oliy ta'limi muassasalarida to'garaklarni tashkil qilish Nizomi;
- to'garak dasturini tuzish bo'yicha uslubiy tavsiyalar;
- fakultet Ilmiy Kengash tomonidan tasdiqlangan to'garakning yillik ish rejasi;
- ishtirokchilarning davomatini qayd qilish jurnali;
- to'garak ish jadvali;
- to'garak ishtirokchilarning ro'yxati.

To'garak yig'ilishlarini o'tkazish uning hususiyatidan kelib chiqib, belgilanadi.

8. To'garaklar faoliyatini moliyalashtirish

To'garak faoliyatini tashkil qilish va uni yuritish bilan bog'liq bo'lgan harajatlar o'rnatilgan tartibda byudjet va byudjetdan tashqari mablag'lar hisobidan amalga oshiriladi.

Korxonalar va tashkilotlar, yuridik yoki jismoniy shaxslarning to'garak tashkil qilish va uni moliyalashtirish to'g'risidagi takliflari amaldagi qonunchilik asosida hal qilinadi.

To'garaklar faoliyati uchun zarur moliyaviy mablag'lar universitet tomonidan, quyidagi moddiy mablag'lar asosida shakllantiriladi:

- shartnoma asosida o'quv-uslubiy ishlar yaratish;
- badiiy, hujjatli filmlar namoyish etish, ijara xizmatlarini ko'rsatish va boshqa pullik xizmat ko'rsatishdan tushadigan mablag'lar;
- homiylik mablag'lari;

9. To'garak faoliyatini tugatish tartibi

To'garak faoliyati universitetning «Ilmiy Kengash» qarori bilan tugatiladi.

“Manbashunoslik” to‘garagining mazmuni

Kirish

Mazkur ish reja talabalarining dunyoqarash bilan bog‘liq tizimli bilimlarga ega bo‘lish, tarixiy fanlar asoslarini, joriy davlat siyosatining dolzarb masalalarini bilish, ijtimoiy muommolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qila olish, vatan tarixini bilish, ma‘naviy milliy va umuminsoniy qadriyatlar masalalari yuzasidan o‘z fikrini bayon qila olish va ilmiy asoslay bilishi, milliy istiqlol g‘oyasiga asoslangan faol hayotiy nuqtai nazarga ega bo‘lish, ilmiy izlanishlar doirasida axborot yig‘ish, saqlash, qayta ishlash, va ulardan foydalanish usullarini egalsh, o‘z kasb faoliyatida mustaqil asoslangan qarorlar qabul qila olish malakalarini hosil qilishni o‘rgatadi.

Ilmiy to‘garakning asosiy maqsadi- talabalarda ilmiy fikrlash, ilmiy g‘oyalarni shakllantirish, o‘zlarining ilmiy qarashlari, nuqtai nazarlarini ilmiy-uslubiy tilda bayon eta olish, ilmiy-ijodiy mushohada qilish ko‘nikmalarini shakllantirish va qobiliyatlarini rivojlantirishdan iborat bo‘lishi maqsadga muvofiqdir.

Shu bilan birgalikda ilmiy to‘garak qatnashchilarining har biriga muayan mavzuda ilmiy mavzu beriladi. Ushbu mavzular doirasida ular kurs ishlarini tayyorlashi, ilmiy-seminar va konferensiyalarga ilmiy ma‘ruzalar tayorlashi, tezis, maqola chiqarishlarida ko‘maklashishdan iborat.

To‘garakning vazifasi:

- talabalarda Manbashunoslik faninning sohalarini tahlil qilishga doir bilim ko‘nikmalar hosil qilish;
- talabalarni Manbashunoslik faninning zamonaviy tushunchalari, metodlari bilan kengroq tanishtirish;
- bo‘lajak o‘qituvchilarni zamonaviy pedagogik muammolarni hal qilish, ta‘lim va tarbiya jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etishda ilmiy, texnik va texnologik yutuqlarni qo‘llay olishga tayyorlash.

To‘garak bo‘yicha talabalarining bilim, ko‘nikma va malakasiga qo‘yiladigan talablar

«Manbashunoslik» to‘garagini o‘zlashtirish jarayonida talabalar Manbashunoslik fani oldida turgan dolzar muammolarni chuqur anglab yetishi, va mazkur muammolarni yechimini topish yo‘llarini o‘zlashtirishlari, shuningdek tarix fani sohasida ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy maqola, tezislar yozish ko‘nikmasini rivojlantirishlari kerak.

To‘garakning ta’limdagi o‘rni

«**Manbashunoslik**» to‘garagidan olingan bilim, ko‘nikma va malakalar ilmiy tadqiqot ishlarida va qo‘lyozma manbalar bilan ishlashda hamda kasbiy faoliyatida asosiy o‘rin tutib, yoshlarga bilim berishda va mutaxassis tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarning tarix fanining ilmiy izlanishlarga havasini oshiradi. Yosh avlod intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiluvchi yangi texnologiyalarning yaratishga undaydi, ta’lim oluvchilarda yuksak ma’naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish imkonini beradi.

TO‘GARAK QATNASHCHILARI RO‘YXATI

№	Talabalarning ismi sharifi	Kurs, guruh	Ta’lim yo‘nalishi
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			

“MANBASHUNOSLIK” TO‘GARAGINING ISH REJASI

No	Mavzular	Soat	Dars o‘tilgan sana	Imzo
1	Manbalarni o‘rganish: maqsad va vazifalari, aniqlash, tiklash, tahlil qilish	2		
2	O‘rta Osiyo tarixiga oid qadimgi va ilk o‘rta asr yozma manbalari (arab yozuvigacha)	2		
3	Arab yozuvidagi (arab, fors turkiy tillardagi manbalar)	2		
4	Sharq qo‘lyozmalari xazinalari	2		
5	O‘rta Osiyoning IX-XIII asrlar tarixiga oid yozma manbalar	2		
6	Temuriylar davri tarixiga oid yozma manbalar	2		
7	O‘rta Osiyoning XVI-XVII asrlar tarixiga oid yozma manbalar	2		
8	Konstitutsiya moddalariga sharh	2		
9	XVII-XIX asrlar rus va evropa tillaridagi manbalarda O‘rta Osiyo tavsifi	2		
10	O‘zbekistonning XX asr tarixiga oid manbalar	2		
11	O‘zbekistonning mustaqillik yillari tarixiga oid manbalar	2		
12	Manbalarni turkumlash	2		
13	Buxoro amirligi tarixshunosligi	2		
14	Xiva xonligi tarixshunosligi	2		
15	Qo‘qon tarixshunosligi	2		
16	Sovet davrida O‘zbekistonda tarix fani	2		
17	Mustaqillik yillarida O‘zbekistonda tarix fanining rivojlanishi	2		
18	Mustaqillik yillarida Amir Temur va Temuriylar davri tarixining tadqiq etilishi	2		
19	Mustaqillik yillarida O‘zbek davlatchiligi tarixiga oid ilmiy tadqiqotlarning olib borishi	2		
20	Mustaqillik yillarida O‘rta Osiyo xonliklarida tarixining o‘rganilishi	2		

[illegible]

M.Jo‘rayev
J.Abdullayev
P.Normamatova
M.Bebitov
A.Qarshiyev

To'g'arak a'zolarining ilmiy faoliyat natijalari

T/R	To'g'arak a'zolarining FIO	Ilmiy maqolaning mavzusi	Ilmiy maqola chiqqan ilmiy jurnal yoki konferensiya nomi	Ilmiy maqola chiqarilgan sana	Ilmiy maqolaga rahbahbarlik qilgan o'qituvchi
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					

13					
14					
15					